



Tutkimus työn ja muun elämän yhteensovittamisesta

Palvelualojen ammattiliitto PAMille

Repo Work Oy

Näin tutkittiin

JOULUKUU 2019

Kaupan alan, marava-alan ja turvallisuusalan jäsenille suunnattu verkkopohjainen kysely

1954 vastausta

78,9 % vastaajista naisia

58,7 % vastaajista työskenteli vaihtelevasti aamu-, ilta- ja yöttöissä arkisin ja viikonloppuisin

49,3 % vastaajista työskenteli kaupan alalla

Kyselyn keskeiset tulokset

- Epäsäännöllisen työn ennakoimattomuus heikensi selvästi työn ja muun elämän yhteensovittamisen mahdollisuuksia (Säännöllinen arkityö: 87 % koki työn ja muun elämän yhteensovittamisen onnistuneen jokseenkin hyvin tai hyvin), epäsäännöllistä työaikaa tekevillä 59,5 %).
- Henkilöstövuokrausyrityksen kautta työn ja muun elämän yhteensovittaminen onnistui muita vastaajaryhmiä paremmin.
- Kolmannes koki työn ja muun elämän yhteensovittamisen onnistuneen jokseenkin huonosti tai huonosti. Perhetilanne vaikutti kokemukseen työn ja muun elämän yhteensovittamisen onnistumisesta, kokemukset olivat heikoimmat perheissä, joissa oli alle kouluikäisiä lapsia sekä ikäluokassa 30 -39 vuotiaat.
- Eniten työn ja muun elämän yhteensovittamista hankaloittavat tekijät: työajat (68 %), työstressi (42,2 %), pitkät työpäivät (25,4 %) ja puolison työajat (16,6, %). Tukevia tekijöitä: puolison, läheisten ja yhteiskunnan tuki.

Näin tutkittiin

HELMIKUU 2020

Viisi fokusryhmähaastattelua: Oulussa, Turussa, Tampereella ja kaksi ryhmää Helsingissä.

32 osallistujaa

31 % miehiä

Osallistujien toimialoina kaupan ala, marava-ala, kiinteistöala, rahapeliala, turvallisuusala ja varastoala.

“Mä voin kertoa mul on kaikki hyvin, mä oon päivätöissä, mul on viikonloput vapaat, mä olen sinne aikanaan hakeutunut. Rahat on siltiriittäneet. Illat ollaan jäähallilla, kyllä siel on kivempaa.”

Mies, ravintola-ala, Uusimaa

“Siis nykyäänhän mulla ainakin on semmonen olo et mä teen päivätyötä ku se on noin tasasta se työvuoro, että aikasemmassa työsuhteessa ku työvuorot oli aamu kolmen ja tota, tai sitten 24 h välillä, niin tää on ihan ku ois päivätöissä nykyään. Aikasemmin ku alko aamu kolme, niin sanotaan et se ei oo enää inhimillistä, kenellekään.”
Nainen, ravintola-ala, Uusimaa (vuorotyö 7-21)

KOKEMUKSET TYÖAJASTA JA SEN EPÄSÄÄNNÖLLISYYDESTÄ

- Kokemukset työajasta yksilöllisiä
- Epäsäännöllistä työaika tekevät tyytymättömämpiä työaikaansa. Kaikilla tyytymättömyys ei liittynyt vuorotyöhön, vaan siihen, miten vuoroihin pystyi vaikuttamaan tai epäsäännöllisyys toteutui.
- Työaika säännöllisempi turvallisuus- ja varastoalan työntekijöillä, epäsäännöllisempi marava-alalla ja kaupan alalla
- Moni oli vaihtanut työtä työajan vuoksi tai toivoi päivätyötä

“Se on hankala tyyppi kato ku joka sanoo ei. --
Meillä kyl sanoo päällikkö silleen ku tarpeeks moni
on sanonu ei, niin se sanoo et ‘Minävoin pakottaa
teistä jonkun tulemaan tänne sitten’”

Nainen, kaupan ala, Pirkanmaa

“Paljon on kauppojenkin kirjoilta siirtynyt
vuokrafirmoille.-- Koska saattaa saaha jopa
enemmän tunteja, saattaa ehkä jopa olla parempi
palkka, ja sit se vapaus.”

Nainen, kaupan ala, Pirkanmaa

"Meillä se on vähän vaikeeta tietenkkin
(työvuorotoiveiden huomioiminen), silleen
ymmärtää, kun me ollaan 24h auki
ruokakaupassa."

Mies, kaupan ala, Pohjois-Suomi

MAHDOLLISUUDET VAIKUTTAA TYÖAIKAAN

- Vaikutusmahdollisuudet vaihtelivat, heikoimmat erityisesti epäsäännöllistä työaika tekevillä (kaupan ala)
- Työvuoroihin liittyvät toiveet huomioitiin vaihtelevasti, satunnaiset toiveet helpommin toteutettavissa kuin kestotoiveet
- Kokemuksia siitä, että esimies, työvuorosuunnittelija tai toiveen/jouston pyytäjä vaikutti mahdollisuuteen toteutumisesta
- Muutos kulttuurissa: "Kaikki tekevät kaikkia vuoroja"
- Työvuorojen vaihtaminen työtovereiden kesken onnistui, työpaikalla saattoi olla tähän liittyviä ohjeistuksia
- Vuokratyöntekijöiden (2kpl) poikkesivat toisistaan, kokemusta vaikutusmahdollisuuksista

"Varmaan siihen eniten vaikuttaa se, että, että ne vapaat on ainakin peräkkäin. Sillon ku ne on ripoteltu sinne ja vapaat ei oo peräkkäin, niin yhden päivän vapaapäivissä ei ainakaan vapaudu viikon työstä.

Se on niinku ihan fakta."

Nainen, ravintola-ala, Pohjois-Suomi

"Mulla on itselläni käynyt muutaman kerran niin et sit ku on tarpeeks vetäny sekasin kaikkia näit vuoroja, niin sit lopulta tulee siihen pisteeseen et sun elimistö menee niin sekasin et sit sä et enää saa nukuttua. Et sit sun on pakko niinku kävellä lääkäriin ja sanoo et hei, jotain, että saa nukuttua."

Nainen, majoitusala, Uusimaa

TYÖAJAN VAIKUTUS MUUHUN ELÄMÄÄN

- Varsinkin epäsäännöllisellä työajalla vaikutusta muuhun elämään, tulevaisuuden suunnittelu
- Sosiaaliset suhteet, yhteydenpito samanlaista työaikaa tekeviin
- Työaika ohjasi harrastusmahdollisuuksia
- Työstä palautuminen, varsinkin yhden päivän vapaat
- Uni, lepoaika ja terveys

"Mua on itteä kyllä ehkä just harmittanut se, että ei voi itelle eikä lapsille ottaa mitään harrastusta, mikä on tiettyyn aikaan tiettyinä päivinä."

Nainen, kaupan ala, Pohjois-Suomi

"Nuorena ei haitannut sekä ilta tai aamuvuoro.-- Mut nyt, kun on perhe, niin. Et sit ku se muu perhe elää sitä tiettyä rytmiä, niin niin ehdottomasti päivätyö on se, mihin mä kans tähtään seuraavaks. Et se on niinku ehdoton kriteeri, kun lapset on niin pieniä."

Nainen, ravintola-ala, Pohjois-Suomi

"Mieluummin totta kai sitä tekis [aamuvuoroa], ihan sentakii et näkis niit lapsii muullonki ku joka toinen viikko."

Nainen, varasto-ala, Varsinais-Suomi

KOKEMUKSET TYÖN JA PERHEEN YHTEENSOVITTAMISESTA

- Työajalla vaikutusta työn ja perheen yhteensovittamiseen. Moni hakeutunut perhesyistä päivätyöhön tai suunnitteli sitä
- Perhetilanteessa erityisesti lapsen iällä vaikutusta. Hankalaksi koettiin erityisesti kouluikäisen lapsen lyhyet koulupäivät ja pitkät lomamat
- Myös perhetilanne vaikutti, erityisesti, oliko perheessä toinen aikuinen tai mitä työaikaa puoliso teki
- Erilaiset sosiaaliset verkostot, moni sai lähipiiristä paljon tukea (omat vanhemmat), toisilla tukea ei ollut

TYÖN JA MUUN ELÄMÄN YHTEENSOVITTAMISEN MAHDOLLISTAMINEN TYÖPAIKOILLA

“Meillä selkeesti huomaa sen, et ne joist tiedetään et ne on itsekseen, niin niille on se kaikist helpoin soittaa, joil ei oo pieniä lapsia.”

Nainen, ravintola-ala, Uusimaa

“--ei tarvi kun ilmottaa et tarvis, aina järjestyy käytännös.” (vaikutusmahdollisuudet ja toiveet työvuoroihin)

Mies, turvallisuusala, Uusimaa

“Sanottiin et muistakaa muutakin kun työ.”

Nainen, varastoala, Varsinais-Suomi

- Suurimmalla osalla työpaikoista ei tarkempia ohjeistuksia työn ja muun elämän yhteensovittamiseen
- Työntekijöiden perhetilanteet huomioitiin vaihtelevasti, kohtelu tasapuolista noin puolella haastateltavista
- Myös kokemuksia lapsiperheiden asettamisesta etusijalle, esimerkiksi lomat ja juhlapyhät
- Lapseton ei tarkoita perheetöntä

“En työskentele koulutustani vastaavassa työssä, enkä voi mennä mihinkään kun ei jos sä oot yli neljäviis niin täs maas ei pääsen mihinkään enää töihin.”

Nainen, kaupan ala, Uusimaa

“Oon tuota harkinnut alan vaihtoa, kun toi mun työpaikan tai työaikojen muuttaminen ei silleen sovellu, että meidän pitää tehdä sitä aamua ja iltaa, noin puolet ja puolet. Että oon kokenut sen rajoittavan työtä tai niinku sosiaalista elämää ja harrastuksia sen verran paljon, että tässä varmaan muutaman vuoden sisään tuun ettimään toisen niin sanotun päivätyön maanantaista perjantaihin.”

Mies, kaupan ala, Pohjois-Suomi

HAASTATELTAVIEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN JA TULEVAISUUDEN TAVOITTEET

- Yli puolella alan koulutus
- Työpaikan tai alan vaihtoa harkitsivat erityisesti epäsäännöllistä työaikaa tekevät
- Monen suunnitelmana pysyä alalla, mutta etsiä säännöllisempi työaika
- Osa suunnitteli alan vaihtoa tai uuden opiskelua, tähän motivoivat erityisesti parempi palkka ja suotuisammat työajat
- Alan vaihtoa kuitenkin hidastivat taloudellinen tilanne, asuntolaina ja perhetilanne

TOIVEENA JOUSTOA YHTEISKUNNALLTA JA TUKEA AMMATTILIITOLTA

“Pitäisikö sun vaihtaa alaa et sä voisit joskus olla sun lapses kanssa.” (lastentarhanopettajan kysymys epäsäännöllistä työaikaa tekeväälle vanhemmalle)

Nainen, ravintola-ala, Uusimaa

"Se, että kun yhteiskunta on koko ajan enemmän 24/7, niin päiväkotien pitäisi olla enemmän auki."

Nainen, ravintola-ala, Pohjois-Suomi

“Mihin sulla on oikeus, ja mitä se järjestäytymine tarkoittaa, ja mitä se meidän työlainsäädäntö tuolla on.” (asioita, joista PAM:n tulisi viestiä vahvemmin)

Nainen, kaupan ala, Pirkanmaa

- Kokemuksia siitä, että yhteiskunta ei tarjoa palveluita lapsiperheille, jotka eivät tee säännöllistä työaikaa
- Tukea kaivattiin erityisesti alakoulun ensimmäisille luokille ja loma-aikoihin
- Kritiikkiä myös muista yhteiskunnan tukipalveluista: terveydenhuolto ja julkinen liikenne
- Ammattiliitolta toivottiin vahvempaa tiedottamista ja puuttumista työelämän epäkohtiin

HAASTATELTAVIEN TOIVEET TYÖN JA MUUN ELÄMÄN YHTEENSOVITTAMISEKSI

“Siis se, että työaika olis kuusi tuntia ja palkka pysyisi samana. -- silloin jäisi aikaa kaikelle muulle.”

Nainen, ravintola-ala, Pohjois-Suomi

“Se olisi se kuuden tai neljän tunnin päivä.” Mies, turvallisuusala, Varsinais-Suomi

“Itellä ainakin se nelipäiväinen työviikko tullut monesti mieleen. Että jos se tukis muittenkin ihmisten työllisyyttä.”
Mies, kaupan ala, Pohjois-Suomi

- Eniten toivottiin joustoa ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Epäsäännöllistä työaikaa tekevillä esimerkiksi mahdollisuus tehdä omat vuorolistat tai se, että listat olisi tehty pidemmälle ajalle.
- Kuuden tunnin työpäivä tai nelipäiväinen työviikko

YHTEENVETO

- Työaika keskeisin työn ja muun elämän yhteensovittamiseen vaikuttava tekijä
- Säännöllistä työaikaa tekevät tyytyväisempiä tilanteeseensa kuin epäsäännöllistä työaikaa tekevät, erityisesti säännöllistä arkityötä tekevät
- Vuokratyöntekijät kokivat voivansa vaikuttaa paremmin työvuoroihin ja -aikoihin
- Vaihteleva työaika rajoitti esimerkiksi harrastamista ja vaikutti uneen sekä palautumiseen
- Työajalla vaikutuksia perhe-elämään erityisesti silloin, kun perheessä pieniä lapsia. Vanhempien työajalla eriarvoisuutta lisäävä vaikutus myös lapseen.
- Monella suunnitelmia hakeutua toiseen työhön tai toiselle alalle, erityisesti epäsäännöllistä työaikaa tekevillä
- Yhteiskunnan tuki koettiin riittämättömäksi, jos työaika oli epäsäännöllinen

RATKAISUEHDOTUKSET

Viestinnälliset toimenpiteet

- Jäsenistön kokemusten esiin nostaminen ja niistä viestiminen
- Ratkaisukeskeistä viestintää kokeiluista tai toimivista käytännöistä, esim. työvuorosuunnittelussa. Tuodaan näkyväksi mahdollisuuksia ja kannustetaan organisaatioita ideointiin ja kehitystyöhön.
- Keskustelun avaaminen: 24/7-palveluihin pyrkiminen kuormittaa palvelualalla työskentelevien arkea. Miten yhteiskunta voi tukea enemmän niitä, jotka pitävät tärkeät rattaat pyörimässä?

Kenttätyö

- Yksilön kannalta keskeistä olisi, että työpaikoilla edistettäisi työn ja muun elämän yhteensovittamista

Edunvalvonta

- Jäsenistön työn ja muun elämän yhteensovittamisen edistäminen esimerkiksi TES:n avulla, esimerkiksi lepoaika ja työvuorojen saaminen mahdollisimman hyvissä ajoin etukäteen.

KIITOS

Repo Work

Jenni Talvitie
+358 44 519 1200
jenni.talvitie@repowork.fi

Anna Kilponen
+358 40 0383988
anna.kilponen@repowork.fi

Liisa Kankaanpää
+358 40 0987734
liisa.kankaanpaa@repowork.fi